

2017 YILDA SAMARQAND VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHI

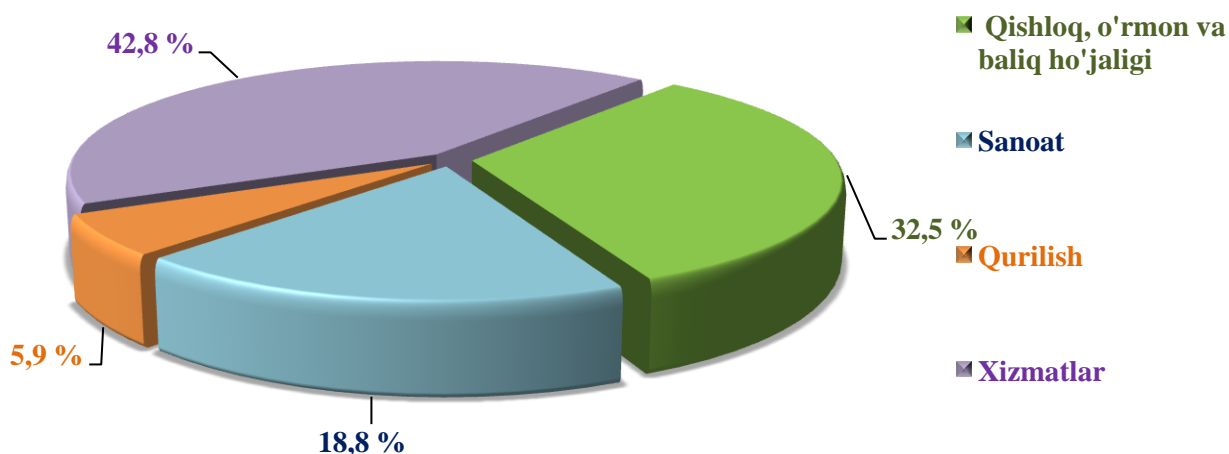
Bugungi kunda mamlakatning iqtisodiy maqomini baholashda xizmat ko'rsatish sohasining tarkibi, miqyosi va rivojlanish darajasi alohida o'rin tutadi.

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, xizmatlar sohasining o'sishi, zamonaviy iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'kidlash joizki, rivojlangan davlatlarda xizmatlarining ulushi yalpi ichki mahsulot (YAIM) ning 2/3 dan 3/4 gachani tashkil qiladi. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sohasining barqaror o'sishi aholi bandligi darajasiga keskin ta'sir ko'rsatmoqda.

2017 yilda Samarqand viloyatida YAIM da xizmatlarning ulushi **42,8 %** ni tashkil etdi (1-rasm).

1-rasm

2017 yilda YAIM ning iqtisodiyot tarmoqlari bo'yicha tarkibi *, %

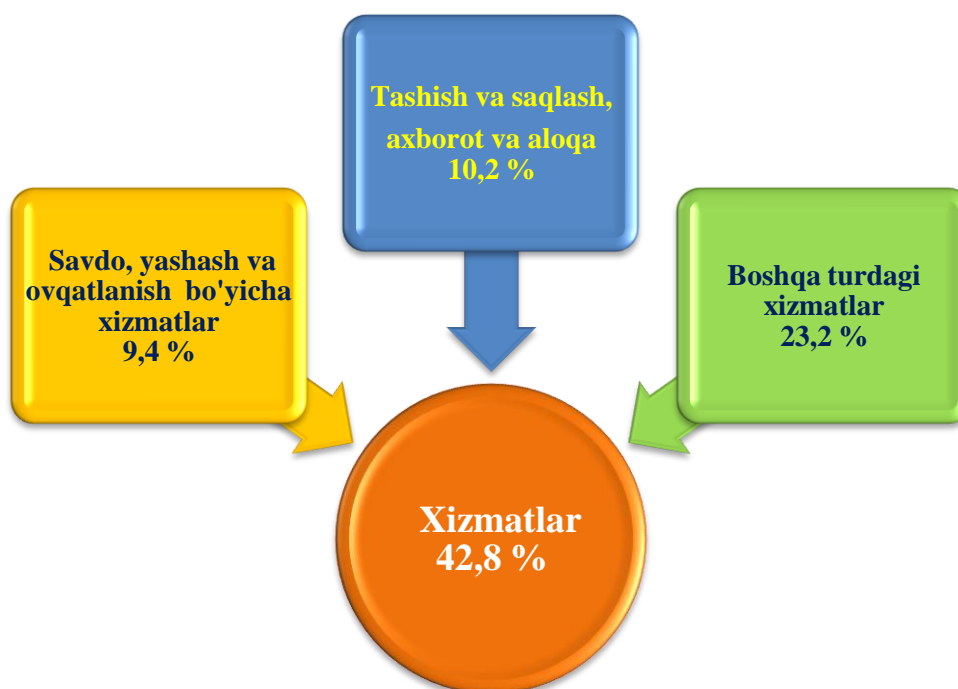

**) Dastlabki ma'lumotlar*

Ularning eng katta ulushi boshqa turdagi xizmatlar - **23,2 %**; tashish va saqlash, axborotlashtirish va aloqa - **10,2 %**; savdo, yashash va ovqatlanish xizmatlari - **9,4 %** egallaydi (2-rasm).

2-rasm

2017 yilda YaIM da alohida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha xizmatlar ulushi *,%

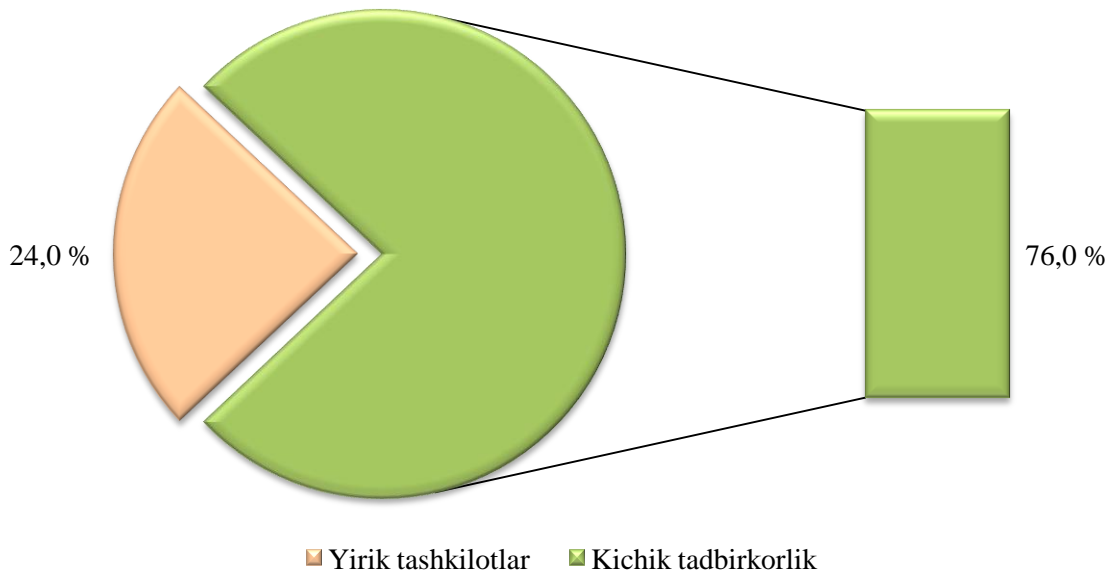

**) Dastlabki ma'lumotlar*

Xizmatlar sohasining dinamik rivojlanishi kichik biznesni ushbu sohada faoliyat yuritish uchun taqdim etilgan imkoniyatlardan kelib chiqadi. Xizmatlar sohasini rivojlantirish Dasturini amalga oshirish doirasida, yangidan tashkil etilgan xizmatlar ko'rsatish bo'yicha korxonalarni texnologik jihatdan jihozlash uchun tadbirkorlik sub'ektlariga imtiyozli kreditlar ajratildi.

Natijada ishlab chiqarilgan bozor xizmatlarining umumiy hajmida kichik biznesning ulushi **76,0 %** tashkil etdi (3-rasm).

2017 yilda xizmatlar sohasida kichik tadbirkorlikning ulushi, %

Aholiga ko'rsatilgan xizmatlar (ta'lim, sog'liqni saqlash, shaxsiy xizmatlar) kichik tadbirkorlikning ana'naviy faoliyat sohasi hisoblanadi. Kichik tadbirkorlikda turli xil professional, ilmiy, texnik va ma'muriy xizmatlar: buxgalteriya xizmatlari, moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda ko'maklashish, ishlab chiqarish va sotish tashkilotlariga, malakali kadrlarni ishga olish uchun ko'maklashish, kadrlarni o'qitish, soliqlarni hisoblash, reklama, huquqiy maslahatlar, nusxa ko'chirish – chop etish xizmatlari va boshqalar, nisbatan yangi soha hisoblanadi.

Bugungi kunda viloyatda iqtisodiyotni diversifikatsiyalash va tarkibiy o'zgartirishlarni chuqurlashtirish, mamlakat aholisining bandligini, daromadlarini va turmush darajasini oshirishning eng muhim omillaridan biri sifatida xizmatlar va servis sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash uchun tizimli ishlari davom ettirilmoqda.

Viloyatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar doirasida chora-tadbirlarning davom ettirilishi xizmatlar sohasini jadal rivojlanishiga

yordam berdi. Natijada, 2010-2017 yillarda bozor xizmatlari hajmi **2,6** martaga o'sdi va **8,3** trln.so'mgacha ko'paydi. Shu davrda aholi jon boshiga ko'rsatilgan xizmatlar hajmi **3,3** martaga o'sdi va **2,3** mln.so'mni tashkil etdi (1-jadval).

1-jadval

2011-2017 yillarda Samarqand viloyati bo'yicha xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari dinamikasi

	2011 y.	2012 y.	2013 y.	2014 y.	2015 y.	2016 y.	2017 y.
I. Xizmatlar hajmi (amaldagi narxlarda), trln. so'm	2,3	3,0	4,0	5,2	4,8	6,1	8,3
<i>o'tgan yilga nisbatan o'sish, %</i>	119,4	118,4	122,7	120,1	114,8	114,1	106,4
<i>2010 yilga nisbatan o'sish, %</i>	119,4	172,1	2,3 p.	3,0 p.	2,8 p.	3,5 p.	2,6 p.
II. Aholi jon boshiga ko'rsatilgan xizmatlar hajmi, ming so'm	694,4	893,1	1181,3	1508,5	1365,7	1675,0	2263,5

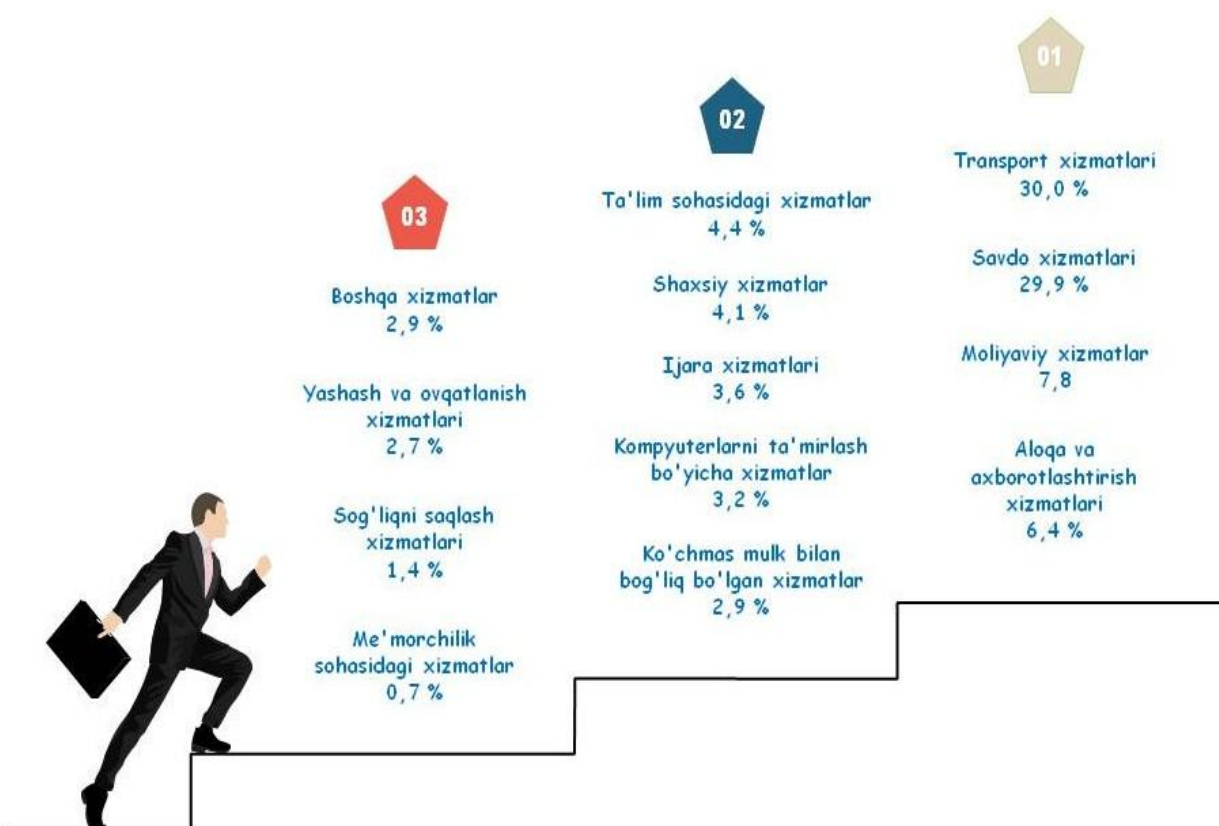
Samarqand viloyatida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha xizmatlarni statistik hisoboti O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 26.02.2016 yildagi 55-sonli "2016-2020 yillarda xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturi to'g'risida"gi qarori asosida xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturiga muvofiq amalga oshiriladi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha xizmatlarni ishlab chiqarish iste'molchilarning daromad darajasi, didi va hoxish-istak darajasiga qarab differentsiyalanadi.

Xususan, 2016 yilga nisbatan transport xizmatlari ulushi 20,3 % dan 29,9 % gacha oshdi. Shu bilan birga, moliyaviy xizmatlarning ulushi 7,6 % dan 7,8 % gacha oshdi (4-rasm).

4-rasm

2017 yilda iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha bozor xizmatlari tarkibi

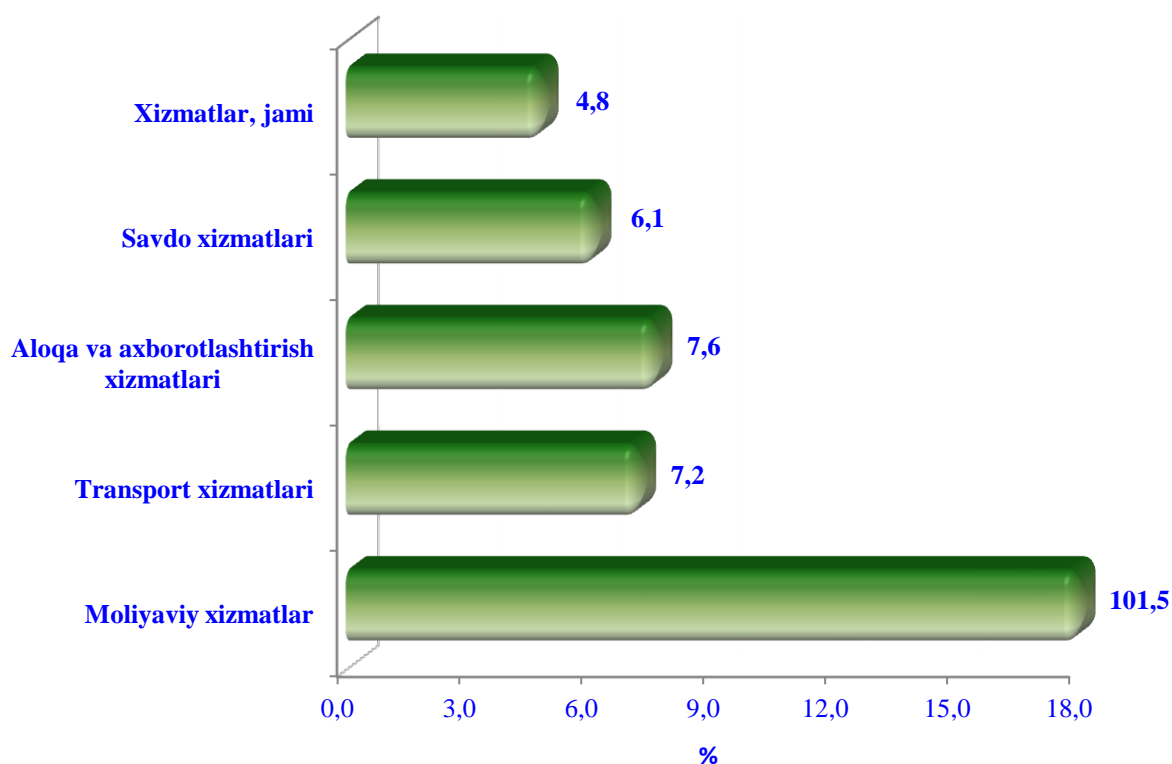

Aholi tomonidan har xil turdagi xizmatlarga bo'lgan talabning barqaror o'sishi va davlat tomonidan infratuzilmani (ijtimoiy, transport-telekommunikatsiya, savdo va boshqalar) rivojlantirish bo'yicha davlat tomonidan qabul qilingan amaliy choralar xizmatlar sohasining barcha tarmoqlarini jadal rivojlantirish imkonini berdi.

Viloyatda 2010-2017 yillarda xizmat turlaridan aloqa va axborotlashtirish xizmatlari – 7,6 marta, moliyaviy xizmatlar - 101,5 martaga, transport xizmatlari - 7,2 martaga, savdo xizmatlari - 6,1 martaga o'sishi kuzatilmoqda (5-rasm).

5-rasm

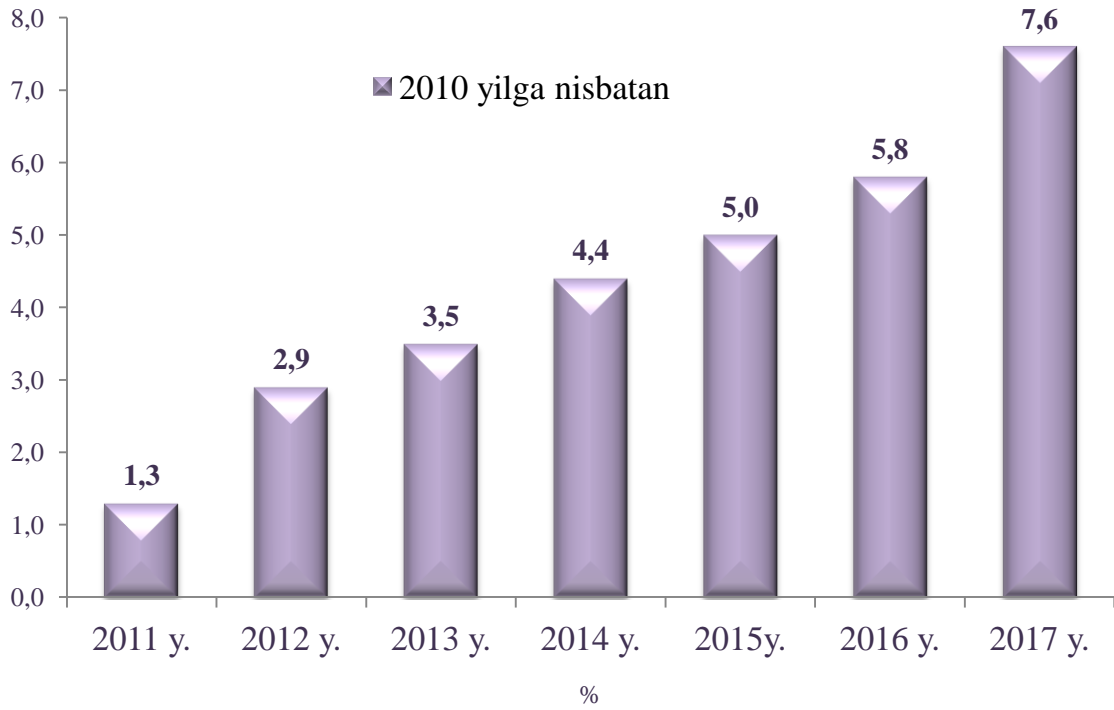
2010-2017 yillarda xizmatlarning ayrim turlarini o'sishi, %

Bank tizimining moliyaviy barqarorligini isloh qilish va mustahkamlash, pul-kredit siyosatini erkinlashtirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlarini kreditlash mexanizmini takomillashtirish, istiqbolli investitsiya loyihalarini kreditlashni yanada kengaytirish, real vaqt rejimida xizmatlar ko'lamini kengaytirish (Internet-banking, mobil banking) moliyaviy tashkilotlarning so'nggi elektron to'lov texnologiyalarini joriy etish tarmoqlari moliyaviy xizmatlarning o'sishiga ta'sir ko'rsatdi.

Bugungi kunda aloha va axborotlashtirish xizmatlarining jadal o'sishi kuzatilmoqda. 2010-2017 yillarda aloha va axborotlashtirish xizmatlari umumiy hajmi 7,6 martaga oshdi (6-rasm).

**2010 yilga nisbatan aloqa va axborotlashtirish xizmatlari
hajmining o'sishi, %**

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida innovatsiyalarni joriy etish va ulardan samarali foydalanish korxonalarda boshqaruv va texnologik jarayonlarning samaradorligini oshirishga yordam beradi, iqtisodiyotning turli sohalarida mavjud bo'lgan tovar va xizmatlar bozorini kengaytirish va yangilarini barpo etish, oxir-oqibatda aholi turmush sifatini yaxshilashga olib keladi.

Zamonaviy O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish istiqbollari, viloyatning har bir iqtisodiy shahar va tumanlarida barcha resurslarni milliy va mahalliy manfaatlarda oqilona foydalanishga bog'liqdir.

2010-2017 yillarda xizmatlar soqasining rivojlanish dinamikasi deyarli barcha hududlarda ijobiy rivojlanish tendentsiyasini ko'rsatmoqda (2-jadval).

Hududlar kesimida ko'rsatilgan xizmatlar

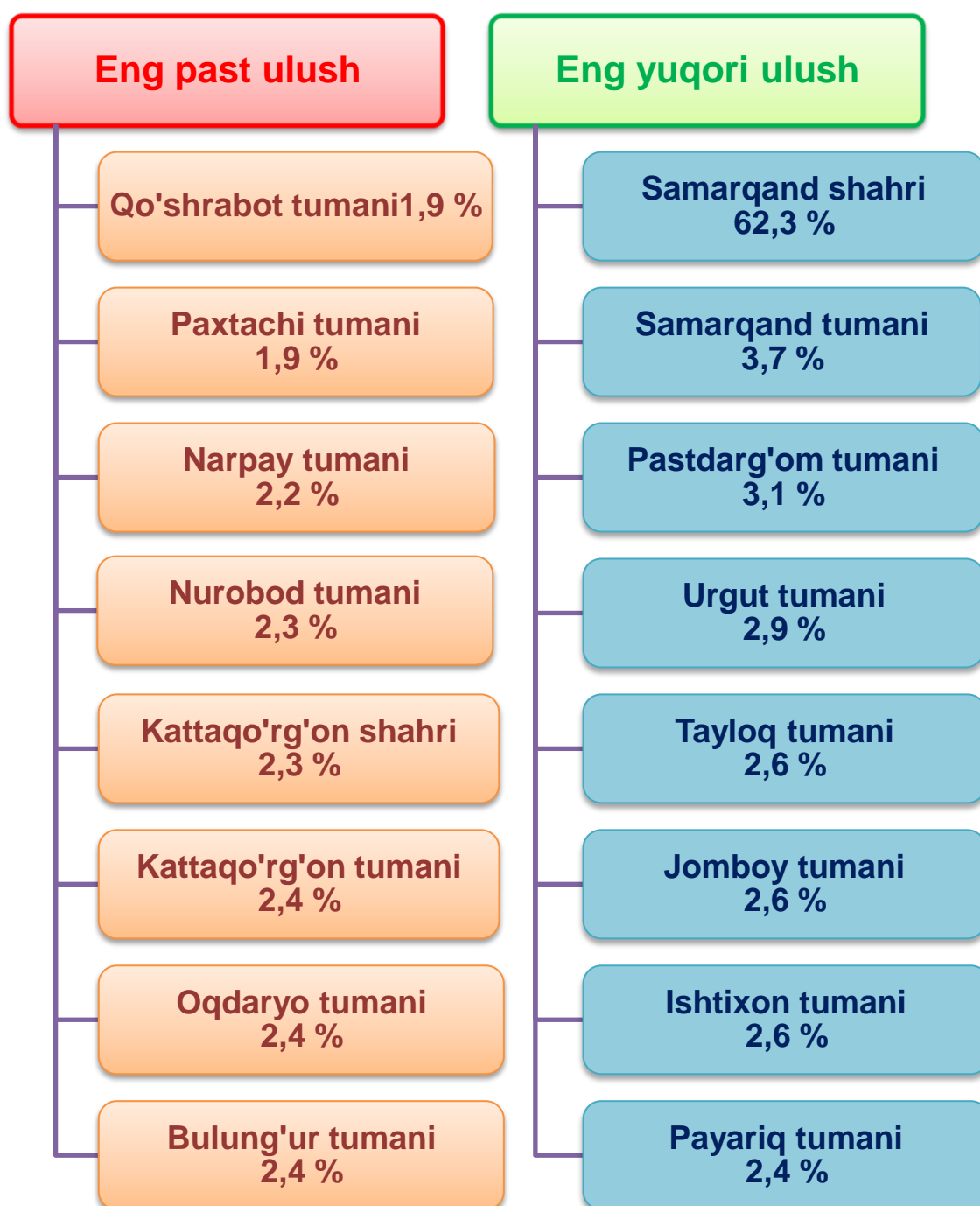
	Hajm, mlrd.so'm	O'tgan yilga nisbatan o'sish sur'ati, %
Samarqand viloyati	8 343,2	106,4
Samarqand shahri	5 200,1	107,8
Kattaqo'rg'on shahri	190,0	104,1
<i>tumanlar:</i>		
Oqdaryo	200,1	103,8
Bulung'ur	202,4	105,9
Jomboy	213,5	105,5
Ishtixon	212,9	104,4
Kattaqo'rg'on	197,7	104,2
Qoshrabot	161,3	103,9
Narpay	187,3	103,5
Payariq	202,0	104,1
Pastdarg'om	254,7	104,1
Paxtachi	161,5	102,9
Samarqand	306,7	102,2
Nurobod	188,6	101,9
Urgut	245,0	101,4
Tayloq	219,4	109,7

1) Hududlar bo'yicha taqsimlanmagan hajmlarni qo'shgan holda

2017 yilda xizmatlarning umumiy hajmida eng yuqori ulush quyidagi Samarqand sh. (62,3 %), Samarqand (3,7 %), Pastdarg'om (3,1 %), Urgut (2,9 %), Tayloq (2,6 %), Jomboy (2,6 %), Ishtixon (2,6 %) tumanlariga to'g'ri keladi (7-rasm).

7-rasm

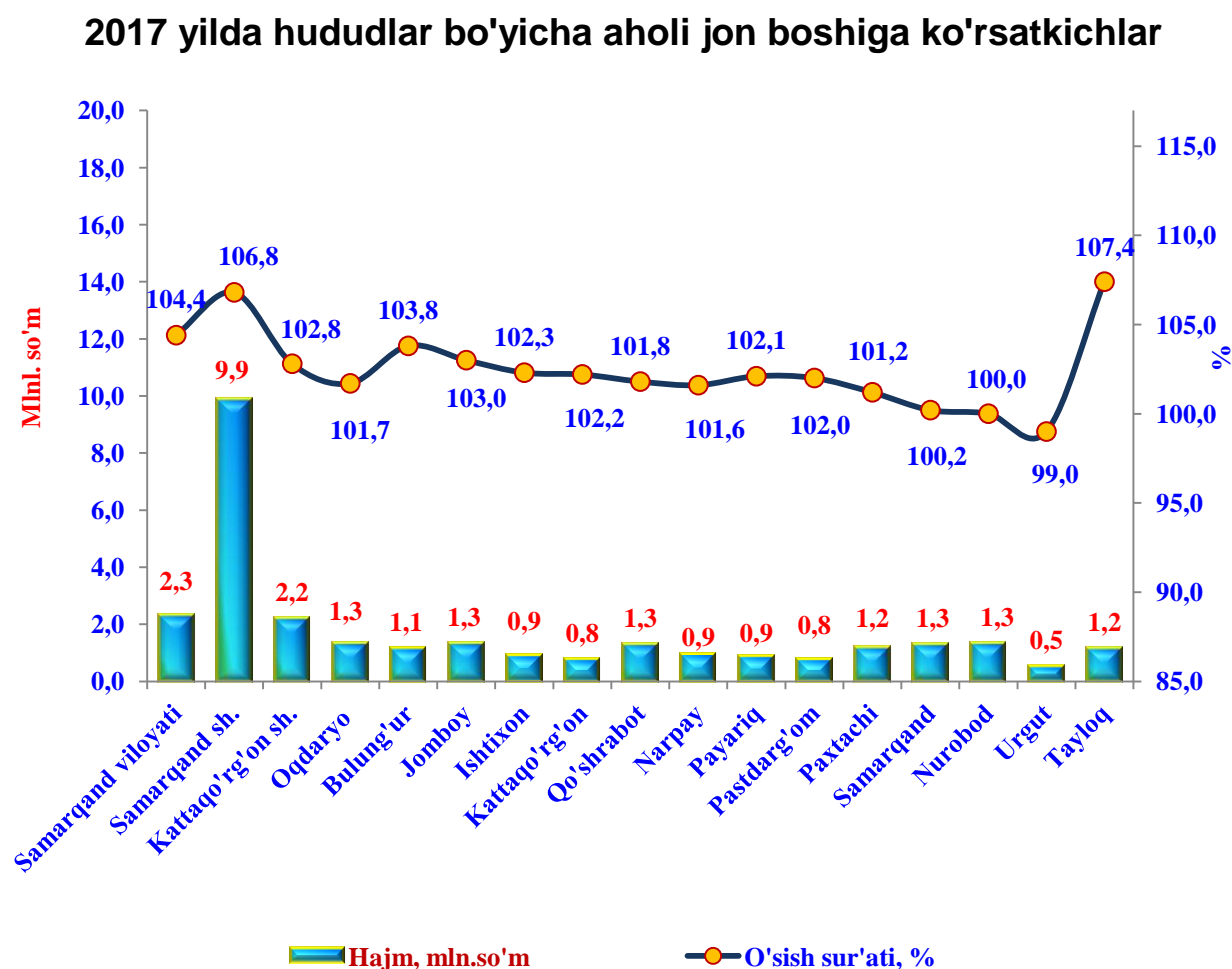
2017 yil viloyatda hududlarning ulushi
(umumiy xizmatlar hajmida), %

Aholi soni aholi jon boshiga xizmatlar sohasini rivojlantirish ko'rsatkichiga ta'sir ko'rsatadigan asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

Shu bilan birga, iqtisodiyoti rivojlangan hududlarda - Oqdaryo, Jomboy, Samatqand tumanlari va Samarqand hamda Kattaqo'rg'on shaharlarida, Pasrdarg'om, Payariq va Kattaqo'rg'on tumanlariga nisbatan o'rtacha aholi jon boshiga xizmatlar sohasi ko'rsatkichlari yuqoriligi qayd etildi (9-rasm).

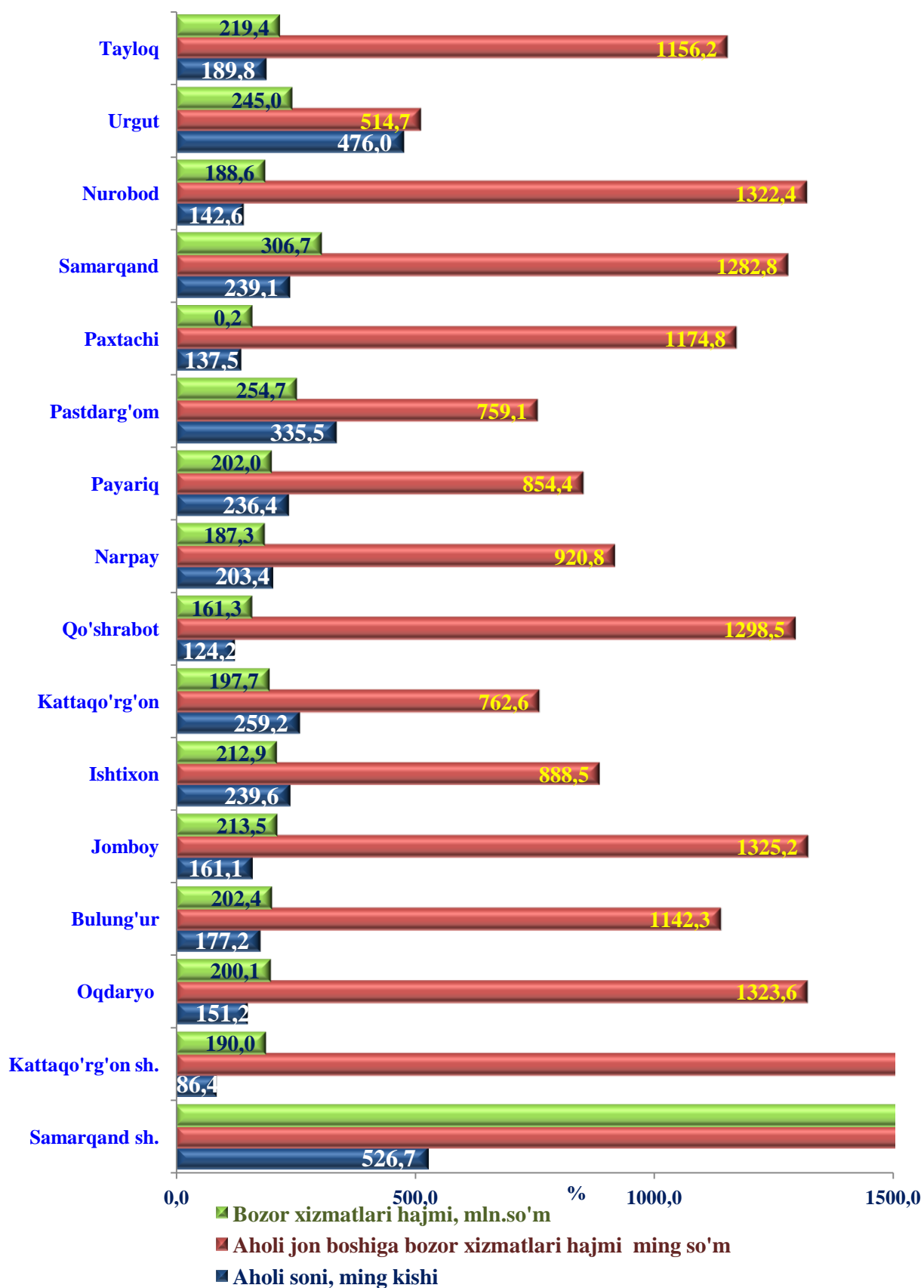
9-rasm

Xizmatlar sohasini keng qamrovli rivojlanishi, aholi turmush darajasini oshirish va samarali ish bilan iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlash dolzarb masalalar hisoblanadi.

Masalan, Urgut, Pastdarg'om tumanlarida aholi soni nisbatan kam, aholi jon boshiga ko'rsatkichi yuqori, aholi zich joylashgan hududlar Qo'shrabot, Nurobod, Paxtachi tumanlaridan farqliroq (8-rasm).

2017 yil uchun hududlar bo'yicha aholi jon boshiga ko'rsatkichlari

Keyinchalik yangi ish o'rinlarini yaratish orqali iqtisodiyotni barqaror o'sishini ta'minlash, investitsiya, soliq, pul-kredit siyosatini, fan va texnik siyosatini takomillashtirish va yangi axborot kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash orqali kichik biznesni rivojlantirish bozor xizmatlarining tarmoqlar tarkibida, sifatli tarkibiy o'zgarishlarga olib keladi.

Bu viloyatda xizmatlarni ishlab chiqarish va iste'mol qilishning oqilona tarkibini shakllantirish, aholi turmush darajasi va sifatini yanada oshirish imkonini berdi.

Viloyat statistika boshqarmasi

Xizmatlar sohasi statistikasi bo'limi

Mas'ul: A.Abdullayev